

Jong geleerd

in oude scholen

JEANINE KATSMAN

De gemeente Dordrecht heeft de afgelopen tien jaar geld vrijgemaakt voor het verbeteren van de schoolgebouwen in de stad. Voor diverse scholen is nieuwbouw gerealiseerd, maar er zijn ook monumentale schoolgebouwen opgeknapt. Zij voldoen nu aan de huidige eisen op het gebied van lestechnieken, brandveiligheid en luchtkwaliteit. Monumentenzorg begeleidt de planvorming en de uitvoering.

Groen van Prinstererschool, nu De Repelaer (Collectie Meijers)

DE REPELAER

STATUS: gemeentelijk monument sinds 2012

ADRES: Standhasenstraat 47 (Land van Valk)

BOUWJAAR: 1933-1934 (Groen van Prinstererschool)

ARCHITECT: K. van Dongen

VERBOUW EN NIEUWBOUW: 2011/2012

OPDRACHTGEVER: Gemeente Dordrecht

ARCHITECT: Architectenburo Roos en Ros, Oud Beijerland

AANNEMER: Strukton Bouw, Utrecht

Bij De Repelaer aan de Standhasenstraat in het Land van Valk is niet alleen nieuwbouw gerealiseerd, maar is ook het bestaande pand opgeknapt. De school was te groot voor het gebouw geworden, met als gevolg dat op het schoolplein tijdelijke units stonden. Er was behoefte aan ruimte voor een peuterspeelzaal en buitenschoolse opvang en daarnaast stond ook een mediatheek op het verlanglijstje. Architectenbureau Roos en Ros heeft al deze voorzieningen ondergebracht in een ovaalvormig nieuw gebouw op het schoolplein. Voor extra leslokalen is plek gevonden op de enorme zolder van het oude pand. Hier wordt tegenwoordig lesgegeven onder de monumentale spanten. Het benodigde daglicht komt binnen door dakramen en een dakuitbouw. De nieuwe dakuitbouw is in dezelfde stijl als het oorspronkelijke gebouw ontworpen: lage ramen die zich over (bijna) de volledige lengte van het dak uitstrekken. Ook is het dak geïsoleerd. De oude elementen in het schoolgebouw zijn behouden en soms weer zichtbaar geworden, zoals het fraaie plafond in het trappenhuis. Daarnaast is er een mechanische ventilatie-installatie aangebracht. De leidingen zijn boven de bestaande plafonds bevestigd, waar een hoogte van bijna een meter tot nu toe ongebruikt was. Hierdoor is de installatie zo goed als onzichtbaar. Hoewel het oude schoolgebouw geen monument was, is het bij de planontwikkeling wel als monument behandeld. De architecten zijn daarin uitstekend geslaagd.

De werkplekken op de gang op zolder worden verlicht via de dakramen

School Oranje Vrijstaatplein, foto tussen 1910/1920 (G.M. Brugman, Collectie Boshoven)

SCHOOL NOORDHOVE

STATUS: gemeentelijk monument sinds 2012

ADRES: Oranje Vrijstaatplein 2

BOUWJAAR: 1912 (Gemeenteschool nr 3)

ARCHITECT: J.N. van Ruyven (Dienst gemeentewerken Dordrecht)

VERBOUW: 2012

OPDRACHTGEVER: Gemeente Dordrecht

ARCHITECT: Ingenieursbureau Drechteden, Dordrecht

AANNEMER: Gebrs. Hoogwerff, Strijen

De scholen Noordhove aan het Oranje Vrijstaatplein en aan het Vogelplein gaan samen het gebouw aan het Oranje Vrijstaatplein betrekken. Er is daarom behoefte aan extra lokalen. Ook in dit geval is de oplossing op zolder gevonden, waar nu extra lokalen en de mechanische ventilatie-installatie te vinden zijn.

De leidingen zijn op zolder, maar op de onderliggende bouwlagen zijn ze boven plafonds en in kokers verwerkt. De bestaande externe noodtrap is vervangen door een grotere, omdat ook vanaf de zolder een vluchtweg aanwezig moet zijn. Op de overige verdiepingen is de oorspronkelijke structuur zo veel mogelijk hersteld. Zo zijn de toiletten die in de gang waren geplaatst, verwijderd. En door het verhogen van de verlaagde plafonds zijn de oorspronkelijke bogen van baksteen in het interieur weer in volle glorie te beleven. Het terrazzo in de gangen is vrijwel onbeschadigd onder het linoleum vandaan gekomen.

Ook in dit geval is met het toen nog onbeschermde schoolgebouw omgegaan als monument. Tijdens het ontwerp en de uitvoering zijn wel wat steekjes gevallen. Zo zijn alle acht beeldbepalende schoorstenen gesloopt, terwijl het de bedoeling was er een aantal te handhaven.

Vanwege de vondst van asbest zijn ook de originele plafonds vervangen. Dit was voordeliger dan reinigen. Een pijnlijke ingreep was het vervangen van rotte raamkozijnen door ramen met dubbel glas en plakroedes. Uitgangspunt bij monumenten is altijd het behoud van materiaal en als dat niet kan, het vervangen in soortgelijk materiaal en detaillering. Met plakroedes lijkt dan wel het aanzicht van het pand behouden, de oorspronkelijke detaillering gaat echter volledig verloren en dat is wel degelijk zichtbaar. Gelukkig komen de ramen alsnog in oude stijl terug.

Rechts het originele raam, links het nieuwe raam met plakroedes

Statenschool, toen openbare school nummer 10, foto tussen 1910/1920 (H.J.Chz. Tollens)

STATENSCHOOL

STATUS: rijksmonument sinds 2001

ADRES: Hofstraat 5

BOUWJAAR: 1913 (Gemeenteschool nr 1-2)

ARCHITECT: Dienst gemeentewerken Dordrecht

VERBOUW: 2012

OPDRACHTGEVER: Gemeente Dordrecht

ARCHITECT: Ingenieursbureau Drechtsteden, Dordrecht

AANNEMER: Pullen bv, Dordrecht

Voor de Statenschool zijn in de loop der jaren verschillende plannen geweest: de school zou verhuizen naar nieuwbouw en het schoolgebouw zou een andere functie krijgen. De school zelf heeft hier hardnekkig tegen geprotesteerd. Na de laatste gemeenteraadsverkiezingen heeft het college van burgemeester en wethouders deze plannen teruggedraaid waardoor een grote verbouwing noodzakelijk was. Er moest bijvoorbeeld buitenschoolse opvang in het gebouw komen en extra lokalen op zolder. Nieuwe daklichten moeten zorgen voor het hoognodige daglicht voor de zolderlokalen. De oudste kinderen krijgen straks in heel hoge, lichte lokalen les. Eén van de meest zichtbare consequenties van het gebruik van de zolder is de noodtrap op het plein. Visueel betekent dit een grote verandering: er komt een strak, modern object tussen de monumentale gebouwen te staan. Voor het monument zelf betekent deze externe noodtrap echter de kleinste ingreep: er hoeven alleen twee nooddeuren in de zijmuur te komen. Op de overige verdiepingen zijn wat verbouwingen uit het verleden teruggedraaid waardoor de oorspronkelijke schoolstructuur van een gang met aan één kant lokalen weer duidelijk herkenbaar is.

Ook in deze school is mechanische ventilatie aangebracht. De kanalen zijn duidelijk zichtbaar in de lokalen: langs de gevel is het aanvoerkanal van verse lucht zichtbaar.

De ramen, kozijnen en luiken zijn geschilderd in Dordtse kleuren

HBS aan het Oranjepark, foto tussen 1910/1920 (H.F.Chz. Tollens, Collectie Boshoven)

JOHAN DE WITTYMNASIUM

STATUS: gemeentelijk monument sinds 1990

ADRES: Oranjepark 11

BOUWJAAR: 1908 (Hogere Burgerschool)

ARCHITECT: onbekend

VERBOUW EN NIEUWBOUW: 2012/2013

OPDRACHTGEVER: Gemeente Dordrecht

ARCHITECT: Teeuwisse & Willems architecten en adviseurs

AANNEMER: Hurks van der Linden, Sint Michielgestel

Ook het Johan de Wittgymnasium heeft meer ruimte nodig. Hiervoor wordt achter het bestaande gebouw een pand gemaakt dat bijna even groot is. Tegelijkertijd krijgt ook de Bavinckschool een nieuw gebouw. In het bestaande schoolgebouw van het gymnasium vindt voornamelijk onderhoud plaats en incidenteel wijzigt de indeling. Daarbij wordt wel geprobeerd enkele karakteristieke details weer zichtbaar te maken. Hiermee is nog niet begonnen.

Gang en trap bij de ingang op de benedenverdieping van de HBS aan het Oranjepark, foto tussen 1909/1916 (Collectie Tollens)

Monumentale schoolgebouwen

In Dordrecht zijn zestien schoolgebouwen beschermd als monument, waarvan twee als rijksmonument. In februari van dit jaar zijn nog eens negen schoolgebouwen aangewezen als monument. De beschermde schoolgebouwen in verschillende bouwstijlen en uit verschillende tijden zijn kenmerkend voor de scholenbouw in Dordrecht door de eeuwen heen. Niet alle gebouwen hebben overigens nog een functie als school.